



Приватний вищий навчальний заклад
ІНСТІТУТ ПСИХОЛОГІЇ І
ПІДПРИЄМНИЦТВА



ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Міжнародна науково-практична онлайн-конференція:

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ, БІЗНЕСУ
ТА УПРАВЛІННЯ У СУЧАСНОМУ СВІТІ»**

18-19 грудня 2025

Україна, США, Бразилія

2025



СЕКЦІЯ XVI
ІНФОРМАЦІЙНА ТА КОГНІТИВНА ВІЙНА: ПСИХОЛОГІЯ
СПРИЙНЯТТЯ, МАНІПУЛЯЦІЙ ТА ОСОБИСТОСТІ

УДК 159.9: 355.48

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ МЕХАНІЗМИ
СПРИЙНЯТТЯ Й МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ В УМОВАХ
КОГНІТИВНОЇ ВІЙНИ

PSYCHOLOGICAL AND PSYCHOLINGUISTIC MECHANISMS OF
PERCEPTION AND MANIPULATIVE INFLUENCE IN THE CONTEXT OF
COGNITIVE WARFARE

*докт. психол. наук, доц. Ж.Б. Богдан,
здобувач вищої освіти В.Д. Доношенко
ХНЕУ імені Семена Кузнеця (м.Харків, Україна)*

*Dr. Zh.B. Bogdan, higher education student V.D. Donoshenko
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (Kharkiv, Ukraine)*

Сучасні дослідження у сфері психології та безпеки засвідчують, що інформаційний простір перетворився на ключовий майданчик протистояння між державами та недержавними акторами. У сучасному світі звичайна інформаційна війна перетворюється на когнітивну, що є боротьбою не просто за новини, а й за панування над людською свідомістю, способами сприйняття та мисленням суспільства [1]. Психологічні методи маніпуляції сьогодні будуються на тому, щоб заплутати людину та створити штучні перешкоди для логічного аналізу [2]. Коли ми щодня споживаємо величезні обсяги новин, наш мозок втомлюється і починає автоматично шукати найпростіші відповіді, навіть якщо вони є помилковими.

У таких умовах особливо актуальним стає аналіз того, як саме трансформуються внутрішні механізми обробки інформації та які психологічні чинники підсилюють сприйнятливість людини до зовнішнього впливу в межах



когнітивної війни. Когнітивна вразливість особистості зростає через використання особливих «фільтрів» сприйняття, які змушують нас несвідомо приймати нав'язані ідеї за свої власні думки [1]. Ми часто не помічаємо, як соціальні мережі підсовують нам лише те, що ми хочемо почути, створюючи небезпечну ілюзію власної правоти. Тривале перебування у стані стресу суттєво послаблює здатність людини до аналізу та раціонального оцінювання інформації, унаслідок чого вона стає значно більш уразливою до маніпулятивного впливу та зовнішнього контролю.

Маніпулятивний вплив реалізується через комплекс мовних засобів, центральне місце серед яких посідає «фреймінг», як метод подання інформації таким чином, щоб сформувати нове емоційне сприйняття події та переорієнтувати ставлення людини. Використання яскравих метафор та емоційних слів дозволяє агресору керувати нашою поведінкою, успішно обходячи здоровий глузд [3]. Маніпулятори також активно використовують ефект «ілюзії правди», коли багаторазове повторення брехні змушує мозок вірити в неї лише через те, що ця інформація стала впізнаваною [2]. Якщо ми чуємо одну й ту саму тезу з різних джерел, ми підсвідомо перестаємо її перевіряти. У результаті формується спотворена картина реальності, що поступово заміщує особистий досвід і критичне осмислення фактів. У таких умовах когнітивна система починає працювати за інерцією, відтворюючи нав'язані інтерпретації як власні переконання, що значно посилює маніпулятивний контроль над поведінкою людини.

Важливу роль відіграють так звані «інформаційні каскади», коли людина вірить у брехню лише тому, що в неї вірить більшість [1]. Це призводить до поступового розмивання меж між істиною та вигадкою. У таких умовах колективні уявлення починають домінувати над індивідуальним раціональним аналізом, створюючи сприятливий ґрунт для масового поширення маніпулятивних наративів. У результаті суспільство опиняється в ситуації, коли



емоційно забарвлені твердження сприймаються як достовірні, тоді як об'єктивні факти втрачають свою переконливість.

На цьому тлі агресивне використання страху стає одним із найпотужніших інструментів когнітивного впливу: пригнічуючи здатність до аналітичного мислення, він робить людину більш керованою та залежною від зовнішніх інтерпретацій подій [3]. У такій психологічно вразливій ситуації особливої значущості набувають навички внутрішньої саморегуляції, оскільки саме вони дають змогу зберігати емоційну рівновагу та відновлювати критичне мислення навіть у стані невизначеності чи загрози [1]. Таким чином, здатність протистояти маніпулятивному впливу визначається не лише рівнем інформованості, а й умінням підтримувати внутрішню стійкість, що слугує ключовою умовою збереження автономності мислення в умовах когнітивного тиску.

Усвідомлення цієї необхідності природно підводить до розуміння важливості опанування практичних інструментів, що допомагають зберігати контроль над власним інформаційним полем. Медіаграмотність та особиста інформаційна гігієна є найкращими способами не потрапити на гачок маніпулятора [2]. Дуже важливо навчитися аналізувати власні думки та вчасно помічати, коли новина намагається викликати у вас раптову паніку або агресію. Зміцнення свободи мислення стає основою безпеки не лише однієї людини, а й цілої країни [3]. Важливим елементом самозахисту є розвиток емоційного інтелекту, що дозволяє відділяти справжні почуття від тих, які нам намагаються нав'язати ззовні. Уміння своєчасно зупинитися й усвідомити, що певне повідомлення спрямоване на провокування емоційної реакції, становить базовий елемент психологічної саморегуляції та важливу передумову збереження особистісної свободи. Коли людина розпізнає логіку прихованих маніпулятивних стратегій, це знання починає виконувати функцію захисного когнітивного механізму, який зміцнює її стійкість до деструктивних впливів і



підвищує здатність протистояти подібним загрозам у майбутньому.

Отже, когнітивна війна постає не лише як сукупність технологій інформаційного впливу, а як цілісна система психологічного тиску, спрямована на зміну способів мислення, емоційного реагування та соціальної поведінки людини. Її ефективність ґрунтується на здатності маніпуляторів експлуатувати природні вразливості психіки, викривляти процеси сприйняття та поступово підмінювати особисті судження нав'язаними інтерпретаціями. Протистояти таким впливам можливо лише шляхом посилення внутрішніх ресурсів, розвитку критичного мислення, емоційної саморегуляції та відповідальної інформаційної поведінки. Підвищення медіаграмотності та формування навичок усвідомленого споживання інформації стають ключовими умовами збереження ментальної автономії, а також важливими чинниками зміцнення психологічної безпеки суспільства в умовах сучасних гібридних загроз.

Перелік посилань:

- [1] Мазикін М. Когнітивна війна в сучасному світі: психолінгвістичні механізми впливу на свідомість та стратегії захисту. *Leopolis News*. 2024. URL: <https://leopolis.news/kognityvna-vijna-v-suchasnomu-sviti/>
- [2] Гудзенко О. Г., Пастрик Т. В. Психолінгвістичні механізми маніпуляції у сучасному інформаційному просторі. *Академічні студії*. 2024. № 4. С. 66–76. URL: <http://www.academstudies.volyn.ua/index.php/humanities/article/view/627>
- [3] Почепцов Г. Війна в когнітивному просторі. Незалежний культурологічний часопис «І». 2017. URL: https://www.ji-magazine.lviv.ua/2017/Pochepctsov_Vijna_v_kognityvnomu_prostori.htm



СЕКЦІЯ XIII
ПСИХОЛОГІЧНА РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ ТА АДАПТАЦІЯ
В УМОВАХ ВІЙНИ Й КРИЗИ

- Кравченко О.В.*
ПОЛЬСЬКА МОВА ЯК ІНСТРУМЕНТ КОМУНІКАЦІЇ ТА
УПРАВЛІННЯ В СУЧАСНОМУ ПОСТБІПОЛЯРНОМУ СВІТІ 125
- Пліско О.В., Віннік Е.*
ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ЛЮДИНИ В УМОВАХ КРИЗИ 129

СЕКЦІЯ XIV
ПСИХОЛОГІЯ ОСВІТИ ТА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В
ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

- Дроздова І.П., Куксов М.О.*
РУДОЛЬФ ШТАЙНЕР: ФІЛОСОФ, МІСТИК І РЕФОРМАТОР 132
- Дроздова І.П., Овсянік Є.С.*
МАРІЯ МОНТЕСОРІ: ЖІНКА, ЯКА ЗМІНИЛА СВІТ ОСВІТИ 136

СЕКЦІЯ XV
СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ТА РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ

- Антонюк Г.С.*
СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ТА РОЗВИТОК
ЕМОЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ
МАТЕМАТИКИ, ІНФОРМАТИКИ ТА STEM 140

СЕКЦІЯ XVI
ІНФОРМАЦІЙНА ТА КОГНІТИВНА ВІЙНА: ПСИХОЛОГІЯ
СПРИЙНЯТТЯ, МАНІПУЛЯЦІЙ ТА ОСОБИСТОСТІ

- Богдан Ж.Б., Доношенко В.Д.*
ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ МЕХАНІЗМИ
СПРИЙНЯТТЯ Й МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ В УМОВАХ
КОГНІТИВНОЇ ВІЙНИ 145



Приватний вищий навчальний заклад
**ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ І
ПІДПРИЄМНИЦТВА**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції:
«Актуальні проблеми психології, бізнесу та управління у
сучасному світі»**

**18-19 грудня 2025 року
Україна, США, Бразилія**

Відповідальний за випуск – Зайцева І.Ю.

Підписано до друку 02 січня 2026 р.
Ум. др. арк. 5,25. Формат 60 х84/16.
Папір офсетний. Друк різнографічний.
Гарнітура Times New Roman.